Srebrenica. Un genocidi al cor d'Europa

LAIA VENDRELL I JORDI RODRI, *MEMBRES DE TRENKALÒS*

El 26 d'abril de 2012 es va projectar al Saló de Pedra del Capítol l'audiovisual "Homenatge a Srebrenica. Banda sonora d'un genocidi", de Jordi Rodri.

Srebrenica, ciutat que en bosnià significa plata i que per a la història no va més enllà de ser una ciutat abatuda per la guerra. Com molts territoris de Bòsnia i Hercegovina, Srebrenica va ser atacada per les tropes serbobosnianes i presa el maig de 1992. Aquesta ciutat d'uns 11.000 habitants situada enmig d'una vall va ser declarada com "àrea segura" per l'ONU. Tot això va provocar que la xifra d'habitants arribés als voltants de 60.000.

L'exèrcit serbi es va posicionar als voltants de la ciutat i la va assetjar fins al dia 11 de juliol de 1995, en què s'esdevingué la matança més gran després de la Segona Guerra Mundial. Durant el setge, la població va viure una situació insostenible: la falta d'aliments, d'aigua, d'electricitat, hospitals amb manca de recursos i el constant bombardeig serbi.

Samed Begovi , supervivent de la massacra, relata com ell, el seu germà i els seus pares es van refugiar a Srebrenica el 1992. Vivien en una casa de sis habitacions amb seixanta persones més. A la llarga, van passar de cent. Aquesta casa era d'una família musulmana assassinada només començar la guerra. Passaven els dies sense aigua corrent, sense llum i molt sovint sense aliments. Recorda com la falta de sal els deixava sense força i de com la gent arribava a menjar la potassa que alguna gent tirava al carrer durant l'hivern. A l'hospital la situació era la mateixa que al carrer i això provocava que no poguessin atendre els malalts o ferits adequadament.

Els comandaments i responsables militars dels cascos blaus començava a fer riure. Els components del batalló dels cascos blaus desplegats a Srebrenica abandonaven les seves posicions davant la pressió dels serbis i la sorpresa dels bosnis refugiats. Els holandesos, esgarrifats, demanaven fins a 13 vegades suport aeri als seus superiors de Sarajevo i Tuzla, però un fax que no funcionava, un superior que era de vacances, un funcionari que el suplia i que no sabia anglès no entenia els textos, fulls retornats al·legant que les sol·licituds s'havien realitzat en formularis erronis...

El 11 de juliol de 1995, després d'un llarg setge, els serbis entren definitivament a Srebrenica, davant la indiferència d'UNPROFOR que va acordar no oposar resistència i retirar-se. Així doncs, amb la caiguda de l'enclavament, la població es va dividir en dos grups: uns 25.000, la majoria dones, nens i ancians, es van refugiar a la fàbrica de bateries, la caserna dels holandesos. Els altres 15.000 i entre aquests el Samed, el seu germà i el seu pare, van fugir per les muntanyes direcció Tuzla, controlada pel Govern de Sarajevo.

Aquest segon grup de 15.000 persones majoritàriament homes, es van agrupar en un bosc pròxim i la seva única opció era fugir camp a través, formant una única

Foto: Trenkalòs

corrua per poder evitar les mines antipersones que hi havia sembrades durant tot el trajecte. El viatge fins a Tuzla recorria 110 km per un terreny extremadament muntanyenc. A més a més, s'hi sumaven les altes temperatures, la dificultat de trobar fonts que no estiguessin contaminades, la manca de somni i els constants atacs de l'exèrcit serbi. Això provocava un gran esgotament i en algunes persones símptomes de desequilibri mental que els conduïen a llançar-se contra els seus companys i fins i tot suïcidar-se. En el cas del Samed va estar set dies i sis nits fugint. De les 12.000 persones que havien partit de casa seva buscant la llibertat en van arribar només 3.000 i la majoria en lamentables condicions.

Mentre uns fugien per les muntanyes, la resta (grup de dones, nens i ancians) corria cap a Potocari (la fàbrica de bateries on hi havia la base dels cascos blaus) buscant protecció. Aquell mateix dia, 11 de juliol de 1995, Ratko Mladic (capdavanter de l'exèrcit serbi) eufòric va aparèixer a Potocari amb les càmeres de televisió sèrbies i hi va repartir llaminadures als nens i prometia que tots els civils serien evacuats en autobusos a una zona segura per a ells. Un cop apagades les càmeres, Mladic va ordenar separar els homes amb edat de combatre amb el pretext de "trobar els criminals de guerra". Així doncs, en una orgia de sang, més de 8.000 homes i joves musulmans d'entre 14 i 65 anys van ser assassinats. A Kravica, (un magatzem agrícola), 1.000 musulmans, després de deixar-los-hi estar durant 5 dies els van massacrar sense cap mena d'escrúpols. La resta de persones van ser assassinades en altres llocs com Tisca, Orahovac, Kamenica, Nova Kasaba, etc

Els acords de Dayton van posar fi a aquests 44 mesos de guerra i atrocitats. Des del 2003

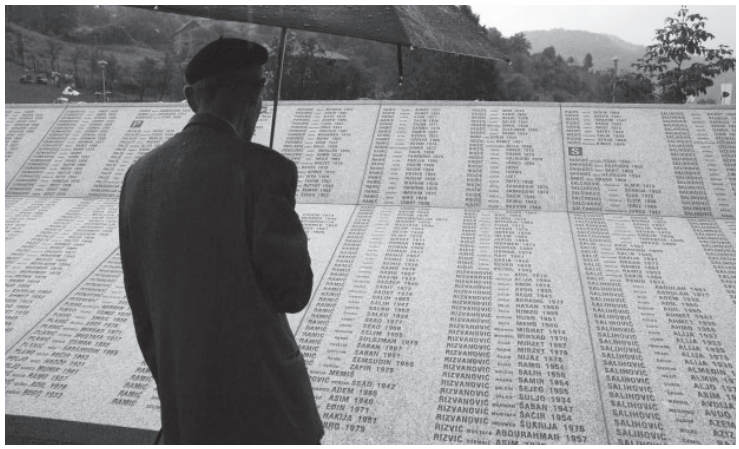

es celebra cada any l'aniversari de la matança al Memorial de Potocari on es va produir un enterrament massiu. Al 2003 es van enterrar les primeres 603 víctimes identificades. Al 2004, van ser-ne 338; al 2005, 610 persones; al 2006, 505; al 2007, 465; al 2008, 308; al 2009 hi van ser enterrats uns altres 534 cadàvers i al 2010 en ponderació als 15 anys de la matança, hi van ser sepultats 775 víctimes, entre elles, el germà del Samed Begovi .

En falten molts, fins als 8.000 homes musulmans assassinats a Srebrenica. Les restes estan repartides en bosses a l'espera de les proves d'AND o en fosses comunes no localitzades. Avui, 15 anys després de la caiguda de Srebrenica, les Nacions Unides no han recuperat la dignitat perduda en aquells episodis. Milers de supervivents d'aquell genocidi continuen malvivint en camps de refugiats, sense ni tan sols aigua potable, tot esperant encara la trucada que els anunciï la troballa dels seus fills o els seus familiars en alguna fossa comuna.

Només a les zones protegides per les Nacions Unides a Bòsnia hi perderen la vida més de 30.000 persones. I encara ens preguntem si la justícia i la dignitat existeixen i si aquestes dues haurien d'anar agafades de la mà.

Fotos: Trenkalòs